

Ekonomická a bezpečnostní dimenze transatlantických vztahů

Jitka Fojtíková
Helena Kerclová
Jan Němec
Štěpán Pecháček

Parlament České republiky
Kancelář Poslanecké sněmovny
Parlamentní institut

OBSAH:

ZÁKLADNÍ SMLUVNÍ RÁMEC	3
EU-SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ	3
<i>Transatlantická deklarace (1990)</i>	3
<i>Nová transatlantická agenda (1995)</i>	3
<i>Transatlantické hospodářské partnerství (1998)</i>	4
<i>Rámec pro pokročení v transatlantické hospodářské integraci mezi Spojenými státy Americkými a Evropskou unií (2007)</i>	4
EU-KANADA.....	4
<i>Rámcová dohoda o hospodářské spolupráci (1976)</i>	4
<i>Deklarace o transatlantických vztazích (1990)</i>	5
<i>Společná politická deklarace o vztazích Kanada-EU (1996)</i>	5
<i>Agenda partnerství EU-Kanada (2004)</i>	5
EU-MEXIKO.....	6
<i>Dohodu o hospodářském partnerství, politické koordinaci a spolupráci (1997)</i>	6
EKONOMICKÉ VZTAHY.....	7
BEZPEČNOSTNÍ DIMENZE	12
MULTILATERÁLNÍ VZTAHY	12
<i>Kosovo</i>	12
<i>Afghánistán</i>	12
<i>Irák</i>	13
<i>Súdán</i>	13
<i>Makedonie</i>	13
<i>Bosna a Hercegovina</i>	14
BILATERÁLNÍ VZTAHY	14
<i>Mexiko</i>	14
<i>Spojené státy Americké</i>	15
<i>Kanada</i>	17
PŘÍLOHA.....	19

Vztahy mezi zeměmi Severní Ameriky sdruženými v Severoamerické zóně volného obchodu (North American Free Trade Area – NAFTA) a Evropské unie lze na obecné rovině rozdělit do dvou základních kategorií: vztahy ekonomické a vztahy bezpečnostní. Tyto dvě dimenze vztahů se vzájemně prolínají, ovšem s ohledem na mezinárodní souvislosti jedno či druhé téma čas od času převládá. Celkově lze hodnotit vztahy Evropské unie se zeměmi NAFTA jako stabilizované s perspektivou dalšího rozvoje, především pokud jde o vztahy s Mexikem. V současné době, s ohledem na probíhající ekonomickou recesi, převládá spíše aspekt ekonomický.

Základní smluvní rámec

EU-Spojené státy americké

Z hospodářského hlediska se jedná o klíčové partnerství světové ekonomiky: mezi EU a USA probíhá největší objem obchodních (zhruba 40 % světového obchodu) a investičních aktivit na světě. Spojené státy a členské země EU dohromady vytváří 60 % světového hrubého domácího produktu.

Vzájemné vztahy upravuje celá řada rámcových smluvních dokumentů:

Transatlantická deklarace (1990)

- počátek uspořádaného politického dialogu mezi EU a USA
- ekonomická spolupráce – podpora dalších kroků směrem k liberalizaci, realizace principů GATT a OECD, rozvoj dialogu o technických a netarifních překážkách obchodu s průmyslovými a zemědělskými výrobky a službami, konkurenční politikou hospodářské soutěže, dopravní politice, standardech, telekomunikaci a vyspělých technologiích
- spolupráce v oblasti vzdělání, vědy a kultury – výměny a společné projekty ve vědě a technologiích, výzkum v medicíně, předcházení znečišťování, energetika, výzkum vesmíru, ve vzdělání a kultuře zahrnuté výměny pro mladé a vysokoškolské výměny
- transnacionální výzvy – boj proti terorismu a mezinárodnímu organizovanému zločinu, ochrana životního prostředí

Nová transatlantická agenda (1995)

- podpora míru a stability, demokracie a rozvoje na světě – podpora demokracie a ekonomických reforem ve střední a východní Evropě, v Rusku, Ukrajině, zemích bývalé Jugoslávie (podpora ekonomických a politických reforem směrem k demokratickým institucím) a dalších nezávislých států, zajištění míru na Blízkém východě, posílení demokracie a hospodářských reforem v Turecku, řešení otázky Kypru navázáním komunikace mezi oběma jeho částmi, podpora respektu k lidským právům, podpora nešíření jaderných zbraní a spolupráce v rozvoji a humanitární pomoci
- odpověď na globální výzvy – společný boj proti mezinárodní kriminalitě, obchodu s drogami a terorismu, spolupráce mezi americkým policejním úřadem a vznikajícím Europolem, zájem o potřeby uprchlíků a běženců, ochrana životního prostředí a boj proti chorobám (AIDS, Ebola)
- přispívání k rozvoji světového obchodu a užší ekonomické vztahy – posilování multilaterálního obchodního systému, odstranění překážek pohybu zboží, služeb a kapitálu mezi USA a EU, podpora WTO a pokračování v otevírání trhů mezinárodnímu obchodu a investicím

- budování transatlantických mostů – spolupráce se zástupci obchodní, vědecké a vzdělávací sféry a dalšími na zlepšení komunikace a vzájemné provázanosti do budoucna, rozvoj plné a rovnocenné spolupráce

Transatlantické hospodářské partnerství (1998)

- zintenzivnění a rozšíření multilaterální a bilaterální spolupráce a společný postup v oblasti obchodu a investic
- multilaterální jednání, pravidelný dialog, podpora transparentnosti jednání WTO
- v oblasti služeb spolupráce na bázi GATS, dalšími prioritními oblastmi zemědělství, duševní vlastnictví, investice, zprostředkování atd.
- bilaterální jednání v následujících oblastech:
  - o technické překážky v obchodu zbožím – vzájemné uznávání, vymezení standardů a zákonné požadavky, bezpečné spotřebitelské produkty
  - o služby – udržení otevřených trhů, redukce existujících překážek vzájemným uznáváním, obchodní aspekty regulace služeb
  - o zprostředkování – zvětšit možnosti pro vyváženou tržní expanzi, zpřístupnit příležitosti pro americké a evropské společnosti na amerických a evropských zprostředkovatelských trzích.
  - o duševní vlastnictví
  - o zemědělství – bezpečná potrava, zdraví živočichů a rostlin a biotechnologie
  - o životní prostředí
  - o práce – práva zaměstnanců/pracovníků
  - o spotřebitelé – The Transatlantic Consumer Dialogue (TACD)
  - o procedury soutěžního práva
  - o elektronické obchodování

Rámec pro pokročení v transatlantické hospodářské integraci mezi Spojenými státy Americkými a Evropskou unií (2007)

- vytvoření Transatlantické hospodářské Rady (TEC)
- podpora spolupráce a snížení regulačního břemena, snížení překážek transatlantické ekonomické integrace
- prioritní projekty – právo duševního vlastnictví, finanční trhy, inovace a technologie, investice

EU-Kanada

Bilaterální vztahy EU s Kanadou byly navázány již v roce 1976, jedná se o nejdelší formalizovanou spolupráci EU s rozvinutou průmyslovou třetí zemí. Vzájemná spolupráce se rozvíjí zejména v oblasti životního prostředí, energetické bezpečnosti a podpory regionální stability.

Vzájemné vztahy upravuje následující rámcové smluvní dokumenty:

Rámcová dohoda o hospodářské spolupráci (1976)

- obchodní spolupráce – podpora rozvoje a diverzifikace vzájemné obchodní výměny
- ekonomická spolupráce – podpora technologického a vědeckého pokroku, zpřístupnění nových nabídkových zdrojů a nových trhů, vytvoření nových pracovních příležitostí, snížení regionálních rozdílů, ochrana a zlepšení životního prostředí, příspěvek k rozvoji životního standardu, vznik Společného výboru spolupráce (Joint Cooperation Committee)

Deklarace o transatlantických vztazích (1990)

- ustavuje institut pravidelných setkání na vrcholné úrovni – summitů
- základní cíle - podpora demokracie, zákonnosti, respektování lidských práv a osobních svobod, zabezpečení míru a mezinárodní bezpečnosti, multilaterální obchodní systém, pomoc rozvojevým zemím
- ekonomická, vědecká a kulturní spolupráce – posílení multilaterálního obchodního systému, podpora další liberalizace, implementace principů GATT a OECD v obchodu se zbožím, službami a v oblasti investic
- transnacionální výzvy – zabránění a předcházení terorismu, boj proti produkci a užívání drog, ilegální obchod, praní špinavých peněz, kontrola zbraní hromadného ničení, ochrana životního prostředí, vhodná opatření vztahující se k migraci a uprchlictví

Společná politická deklarace o vztazích Kanada-EU (1996)

- ekonomické a obchodní vztahy
  - o zesílení multilaterálního obchodního systému – posílit roli WTO, vládní zprostředkování, otevření nových trhů, práva duševního vlastnictví, standardy a technická nařízení – eliminovat technické překážky obchodu
  - o znovu povzbudit bilaterální ekonomické vztahy – cíle, že vytvoří nové bilaterální dohody, dořešit problémy práv duševního vlastnictví, cla a nepřímé daně, antidumpingová a vyrovnávací cla, rybolov, veterinární, hygienická a phyto-sanitary spolupráce, doprava, energie, informační společnost, technologie a telekomunikace, statistická spolupráce, zaměstnanost a růst
- zahraniční politika bezpečnostní záležitosti
  - o posílit spolupráci v oblasti Euroatlantické bezpečnosti
  - o posílit spolupráci v globálních záležitostech – OSN, globální bezpečnost, odzbrojení a nešíření jaderných zbraní, lidská práva a demokracie, spolupráce na podpoře práv dětí, zlepšení mezinárodní spolupráce v postkonfliktních situacích
  - o regionální spolupráce – OBSE, Balkán, střední a východní Evropa (přechod k demokracii), Rusko, Ukrajina a další státy, Blízký východ (mír a stabilita)
  - o rozvojová spolupráce – rozvojová pomoc v nejméně rozvinutých zemích (LDC)
  - o humanitární pomoc
- transnacionální záležitosti – ochrana životního prostředí, rozvoj a ochrana životního prostředí v arktickém regionu, migrace a azyl, boj proti terorismu a s mezinárodním organizovaným zločinem, obchod s drogami, zneužívání informací (*information highway*), spolupráce v právních otázkách, spolupráce v oblasti zdraví
- podpůrná pojítka – posílení vzdělávacích a kulturních spojení, prohloubení a posílení spolupráce v oblasti vědy a technologie, kontakty mezi zástupci podnikatelského sektoru

Agenda partnerství EU-Kanada (2004)

- posílení mezinárodní bezpečnosti a úspěšného multilateralismu – podpora mezinárodního práva, společný postup při řešení hrozeb globálního charakteru (terorismus, šíření zbraní hromadného ničení, zhroutené státy, chudoba), spolupráce na posílení transatlantické bezpečnosti, důraz na roli OSN

- podpora globální ekonomické prosperity – podpora globálního ekonomického růstu a prosperity, klíčová role liberalizace obchodu a investic, plná podpora WTO, zintenzivnění spolupráce v oblasti vědy a techniky, posílení spolupráce v oblasti dopravy a přepravy zboží, osob a služeb, sdílení informací o cestujících (Passenger Name Records - PNR), posílení námořní bezpečnosti, dialog o clech
- prohloubení spolupráce v soudních a vnitřních záležitostech – boj proti terorismu a organizovanému zločinu ve smyslu ochrany civilních svobod, migrace, azyl, spolupráce Kanady s institucemi Eurojust a Europol, zvýšení legálního pohybu osob mezi Kanadou a EU, výměna informací, spolupráce v policejním odvětví při potírání ilegální migrace
- globální a regionální výzvy – životní prostředí, hledání alternativních energetických zdrojů, rybolov, podpora kulturního pluralismu
- podpora bližšího spojení mezi lidmi z EU a Kanady – podpora úspěšné účasti všech občanů na rozhodování a tvorbě politiky, rozšíření možnosti výměnných programů pro mladé, spolupráce v oblasti vyššího a odborného vzdělávání a výměnné programy, meziparlamentní spolupráce

EU-Mexiko

Mexiko bylo první zemí Latinské Ameriky, která navázala formalizované bilaterální vztahy s Evropskou unií formou následujícího dohody:

Dohodu o hospodářském partnerství, politické koordinaci a spolupráci (1997)

- tři pilíře – politický dialog, obchod a spolupráce
- posílení bilaterálních vztahů mezi EU a Mexikem
- založeno na sdílení hodnot – demokracie, lidská práva a zobrazuje mexickou významnost na mezinárodní scéně
- bezprostředním cílem vytvoření zóny volného obchodu mezi EU a Mexikem
- vytvoření podmínek pro spolupráci v dalších oblastech – sociální soudržnost, soudnictví, lidská práva, udržitelný ekonomický rozvoj, vzdělání, kultura, věda a technologie
- zavedení politického dialogu
- podpora obchodu zbožím a službami, postupného a vzájemného uvolňování pohybu kapitálu a plateb, postupné a vzájemné otevírání dohodnutých trhů se státními zakázkami na základě vzájemnosti, spolupráce o hospodářských záležitostech, průmyslová spolupráce, propagace investic, finanční služby, spolupráce malých a středních podniků, spolupráce v oblasti cel, informační společnost, spolupráce v zemědělství a v oblasti venkova, v těžebním průmyslu, v energetice, v dopravě, v oblasti cestovního ruchu, v oblasti statistiky, ve veřejné správě, vědecká a technická spolupráce, kulturní spolupráce, spolupráce v oblasti odborné přípravy a vzdělávání, v audiovizuálním sektoru, v oblasti informací a komunikace, v oblasti životního prostředí a přírodních zdrojů, v oblasti rybolovu, v oblasti sociálních otázek a chudoby, regionální spolupráce, spolupráce v oblasti uprchlictví, v oblasti lidských práv a demokracie, v oblasti ochrany spotřebitelů, při ochraně údajů a zdraví

Ekonomické vztahy

Pro Evropskou unii je podstatná především ekonomická dimenze vzájemných vztahů, protože obchodní výměna se zeměmi Severní Ameriky představuje podstatný přínos pro obchodní bilanci Evropské unie. Zatímco celková bilance obchodní výměny EU je pasivní a toto pasivní saldo obchodní bilance se prohlubuje, ze zeměmi NAFTA má EU obchodní bilanci kladnou:

Evropská unie - světová obchodní výměna

Rok	Dovoz		Vývoz		Bilance
	<i>mil. eur</i>	<i>meziroční změna (v %)</i>	<i>mil. eur</i>	<i>meziroční změna (v %)</i>	
2003	935 270	-	869 236	-	-66 034
2004	1 027 522	9,9	952 954	9,6	-74 568
2005	1 179 569	14,8	1 052 720	10,5	-126 849
2006	1 351 745	14,6	1 159 276	10,1	-192 468
2007	1 426 008	5,5	1 239 919	7,0	-186 089
2008*	1 580 114	10,8	1 335 684	7,7	-243 832

* Odhad

Zdroj: Eurostat

Evropská unie - obchodní výměna se zeměmi NAFTA

Rok	Dovoz			Vývoz			Bilance
	<i>mil. eur</i>	<i>meziroční změna (v %)</i>	<i>podíl na celkovém dovozu EU (v %)</i>	<i>mil. eur</i>	<i>meziroční změna (v %)</i>	<i>podíl na celkovém vývozu EU (v %)</i>	
2003	180 631	--	19,31	263 251	--	30,29	82 620
2004	182 719	1,2	17,78	272 329	3,4	28,58	89 610
2005	190 135	4,1	16,12	293 419	7,7	27,87	103 284
2006	205 527	8,1	15,20	314 811	7,3	27,16	109 284
2007	216 318	5,3	15,17	308 282	-2,1	24,86	91 964
2008*	219 222	1,3	13,87	297 338	-3,6	22,26	78 116

* Odhad

Zdroj: Eurostat

S ohledem na probíhající hospodářskou recesi je třeba poukázat na skutečnost, že kladná obchodní bilance od roku 2006, kdy přebytek EU v obchodní bilanci dosáhl maximální výše, klesá a podle odhadu za roku 2008 bude nižší než v roce 2003.

Také pro země NAFTA představuje Evropská unie významného obchodního partnera, především potom pro Spojené státy Americké. 85 % vývozu ze zemí EU do zemí NAFTA směřuje do USA a 84 % dovozu ze zemí NAFTA do zemí EU pochází z USA. Zároveň však rapidně narůstá obchodní výměna s Mexikem. V období od roku 2000 do roku 2007 narostl

export do Mexika o 5,6 % a import z Mexika do zemí EU narostl v tomto období o 7 %. Obchodní výměna s Mexikem rovněž mírně relativně rostla i ve vztahu k celkovému obchodu EU se světem, což kontrastuje zejména se zřetelným relativním ústupem váhy USA.

Vývozy EU-27, 1999-2007

Rok	Mimo EU-27		USA		Kanada		Mexiko	
	<i>mld. eur</i>	%	<i>mld. eur</i>	%	<i>mld. eur</i>	%	<i>mld. eur</i>	%
1999	683,1	100,0	187,0	27,4	16,9	2,5	10,6	1,5
2003	869,2	100,0	227,3	26,1	21,6	2,5	14,4	1,7
2004	953,0	100,0	235,5	24,7	22,1	2,3	14,7	1,5
2005	1 052,7	100,0	252,7	24,0	23,9	2,3	16,8	1,6
2006	1 159,3	100,0	269,0	23,2	26,7	2,3	19,1	1,6
2007	1 241,4	100,0	261,4	21,1	25,9	2,1	21,0	1,7
Pořadí mezi partnery EU v daném roce								
2002			1		8		13	
2007			1		10		15	

zdroj: Eurostat

Dovozy EU-27, 1999-2007

Rok	Mimo EU-27		USA		Kanada		Mexiko	
	<i>mld. eur</i>	%	<i>mld. eur</i>	%	<i>mld. eur</i>	%	<i>mld. eur</i>	%
1999	743,3	100,0	165,9	22,3	14,0	1,9	4,9	0,7
2003	935,2	100,0	158,1	16,9	16,0	1,7	6,5	0,7
2004	1 027,5	100,0	159,4	15,5	16,4	1,6	6,9	0,7
2005	1 179,6	100,0	163,5	13,9	17,4	1,5	9,2	0,8
2006	1 351,7	100,0	175,2	13,0	19,7	1,5	10,6	0,8
2007	1 433,8	100,0	181,6	12,7	23,3	1,6	12,1	0,8
Pořadí mezi partnery EU v daném roce								
2002			1		11		26	
2007			2		13		25	

zdroj: Eurostat

Při bližším pohledu na komoditní strukturu vzájemného obchodu obou bloků lze konstatovat, že se jedná o relativně symetrický vztah – na prvních dvou místech se shodně objevují komoditní třídy „stroje a přepravní zařízení“ a „chemikálie a příbuzné výrobky“, které dohromady odpovídají za přibližně 50 % vzájemné obchodní výměny.

Evropská unie - dovoz ze zemí NAFTA podle jednotlivých komodit, údaje za rok 2007

Oblast produkce	<i>mil. eur</i>	%	Podíl na celkovém dovozu do zemí EU (v %)
Třídy SITC, rev 3, řazeno podle důležitosti			
CELKEM	216 318	100,0	15,2
7. Stroje a přepravní zařízení	67 569	31,2	25,1
5. Chemikálie a příbuzné výrobky	38 085	17,6	33,6
8. Různé průmyslové výrobky	24 705	11,4	14,1
6. Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu	17 143	7,9	9,5
2. Surové materiály nepoživatelné s výjimkou paliv	13 299	6,1	21,8
9. Komodity a předměty obchodu nezatříděné	11 618	5,4	36,9
3. Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály	7 828	3,6	2,4
0. Potraviny a živá zvířata	6 070	2,8	9,6
1. Nápoje a tabák	1 366	0,6	20,6
4. Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky	252	0,1	4,2

Zdroj: Eurostat

Evropská unie - vývoz do zemí NAFTA podle jednotlivých komodit, údaje za rok 2007

Oblast produkce Třídy SITC, rev 3, řazeno podle důležitosti	<i>mil. eur</i>	<i>%</i>	<i>Podíl na celkovém vývozu ze zemí EU (v %)</i>
CELKEM	308 282	100,0	24,9
7. Stroje a přepravní zařízení	106 880	34,7	24,7
5. Chemikálie a příbuzné výrobky	62 548	20,3	33,1
6. Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu	32 618	10,6	19,8
8. Různé průmyslové výrobky	32 199	10,4	26,3
3. Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály	22 519	7,3	36,0
1. Nápoje a tabák	8 270	2,7	42,5
0. Potraviny a živá zvířata	5 251	1,7	12,5
9. Komodity a předměty obchodu nezatříděné	4 862	1,6	14,2
2. Surové materiály nepoživatelné s výjimkou paliv	2 971	1,0	11,2
4. živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky	749	0,2	29,3

Zdroj: Eurostat

Hlavním exportérem ze zemí Evropské unie je Spolková republika Německo, jejíž podíl na celkovém exportu Evropské unie do zemí NAFTA představoval 27,9 %. Druhým nejvýraznějším exportérem ze zemí Evropské unie je Spojené království s podílem 16,7 % na exportu EU. Spojené království je zároveň největším importérem ze zemí NAFTA, jeho podíl na importu do zemí EU představuje 22,6 %, druhým největším importérem je Spolková republika Německo s 18,9 %. Statisticky velký podíl na dovozu zboží ze zemí NAFTA mají také Nizozemsko a Belgie – 13,9, resp. 8,9 % na celkovém dovozu do zemí EU, ale tento vysoký podíl je nadhodnocen existencí velkým přístavů Rotterdamu a Antverp v těchto zemích

Důležitou složkou vzájemných ekonomických vztahů jsou přímé zahraniční investice (PZI). Následující přehled jejich stavu a vývoje v posledních letech dobře ilustruje zásadní význam investičních vztahů EU se Spojenými státy. Ačkoliv v posledních letech stále tvoří vzájemné přímé zahraniční investice států EU a NAFTA kolem 40, resp. 50 % všech PZI, lze pozorovat oboustranný mírný relativní pokles ve prospěch jiných teritorií.

Teritoriální distribuce pohybu přímých zahraničních investic EU – NAFTA, 2004-2006

	2004		2005		2006	
	<i>mld. eur</i>	<i>%</i>	<i>mld. eur</i>	<i>%</i>	<i>mld. eur</i>	<i>%</i>
Odliv z EU do zahraničí – podle cíle						
Mimo EU-27	142,3	100,0	234,5	100,0	260,2	100,0
NAFTA	24,0	16,9	46,1	19,7	103,6	39,9
USA	15,5	10,9	31,3	13,4	72,0	27,7
Kanada	-2,3,	-1,6	12,0	5,1	30,4	11,7
Mexiko	10,8	7,6	2,8	1,2	1,2	0,5
Přiliv do EU ze zahraničí – podle původu						
Mimo EU-27	58,3	100,0	127,0	100,0	157,1	100,0
NAFTA	8,6	14,7	76,3	60,1	82,7	52,7
USA	11,5	19,7	67,3	53,0	75,6	48,1
Kanada	-4,1	-7,1	7,8	6,1	7,0	4,5

Mexiko	1,2	2,1	1,2	1,0	0,1	0,1
--------	-----	-----	-----	-----	-----	-----

zdroj: Eurostat

Teritoriální distribuce stavu přímých zahraničních investic EU – NAFTA, 2004-2006

	2004		2005		2006	
	<i>mld. eur</i>	%	<i>mld. eur</i>	%	<i>mld. eur</i>	%
Stav PZI EU v zahraničí na konci roku – podle cíle						
Mimo EU-27	2199,9	100,0	2435,2	100,0	2706,2	100,0
NAFTA	936,6	42,6	992,2	40,7	1096,1	40,5
USA	815,8	37,1	850,4	34,9	934,3	34,5
Kanada	80,5	3,7	97,0	4,0	119,6	4,4
Mexiko	40,3	1,8	44,8	1,8	42,2	1,6
Stav PZI v EU na konci roku – podle původu						
Mimo EU-27	1732,5	100,0	1823,2	100,0	2057,3	100,0
NAFTA	921,2	53,2	960,1	52,7	1043,1	50,7
USA	842,2	48,6	874,5	53,0	953,7	46,4
Kanada	70,9	4,1	76,8	4,2	81,0	3,9
Mexiko	8,1	0,5	8,8	0,5	8,4	0,4

zdroj: Eurostat

Bezpečnostní dimenze

Multilaterální vztahy

Bezpečnostní dimenze euroatlantických vztahů je vnímána především prizmatem spolupráce Evropské unie a NATO. NATO představuje v rámci evropské bezpečnostní architektury podstatný prvek. Obě organizace jsou vzájemně propojeny, vždyť 21 ze všech členských zemí EU jsou zároveň členy NATO, která má celkově 26 členů, a občané těchto 21 zemí představují 94 % všech obyvatel EU. Vzájemné vztahy obou organizací směřují ke koordinaci a především k zabránění duplicity v činnostech.¹ EU má na základě dohody označované jako „Berlin-Plus“ přístup k prostředkům a kapacitám NATO. Úloze NATO v bezpečnostní struktuře Evropské unie se věnoval i Evropský parlament, který 19. 2. 2009 k této problematice přijal usnesení,² v němž mimo jiné vyzývá obě strany k zintenzívnění své spolupráce a členské státy k zpružnění vzájemných vztahů. EP podporuje zřízení stálého operačního štábu EU a zdůrazňuje, že operační štáb EU by měl doplnit současné vojenské struktury NATO. EP zmiňuje také vytvoření nutného souladu mezi členstvím v NATO a EU. Všechny členské státy EU se mají bez omezení účastnit společných zasedání EU a NATO a kandidátské země EU, které jsou členy NATO, mají být v daleko větší míře zapojovány do činností v rámci Evropské bezpečnostní a obranné politiky a Evropské obranné agentury.

Mezi nejvýznamnější formy spolupráce obou organizací patří realizace společných misí na základě zmocnění OSN.

Kosovo

První společná mise NATO *Kosovo Force* (KFOR) a Evropské unie *European Union Rule of Law Mission* (EULEX)³: Cílem operace KFOR je nastolit a udržovat bezpečné prostředí v Kosovu, včetně veřejného pořádku; monitorovat, ověřovat a v případě potřeby vynucovat dodržování dohod, které vedly k ukončení konfliktu; poskytovat podporu misi OSN v Kosovu (UNMIK). Mírové síly KFOR vstoupily do Kosova 12. června 1999 na základě mandátu OSN, dva dny po přijetí rezoluce RB OSN č. 1244. Mise je v tomto rámci schopna zahájit operační provádění svého mandátu, kterým je zajistit v celém Kosovu v souladu s rezolucí RB OSN č. 1244 zachování a podporu právního státu.

Mise Evropské unie EULEX Kosovo působí od roku 2008 ve třech klíčových oblastech, kterými jsou policie, justiční systém a celní orgány. V těchto oblastech bude působení EULEX Kosovo spočívat v odborném vedení a poradenství poskytovaném příslušným orgánům Kosova a v jejich monitorování, přičemž si ponechá některé výkonné pravomoci. EULEX Kosovo bude dohlížet na to, aby případy válečných zločinů, terorismu, organizované trestné činnosti, korupce, zločinů mezi národnostními skupinami, finančních či hospodářských trestných činů a další závažné trestné činnosti byly řádně vyšetřovány a stíhány, aby o nich bylo rozhodováno před soudem a aby opatření proti nim byla vynucována v souladu s platným právem, a to případně i prostřednictvím mezinárodních vyšetřovatelů, státních zástupců a soudců.

Afghánistán

Další společná mise se uskutečnila v Afghánistánu, kde v rámci NATO probíhá od roku 2003 operace *International Security Assistance Force* (ISAF), ke které se v roce 2007 přidala

¹ Příloha obsahuje chronologický přehled nejdůležitějších událostí ve vzájemných vztazích.

² Usnesení EP ze dne 19. února 2009 o úloze NATO v bezpečnostní struktuře EU, 2008/2197(INI).

³ <http://www.nato.int/kfor/docu/inside/2009/01/i090127a.htm>

operace Evropské unie *EU Police Mission* (EUPOL). Role operace ISAF spočívá v asistenci afghánské vládě a mezinárodnímu společenství při udržování bezpečnosti v místě působení aliančních jednotek. Jednotky ISAF podporují afghánské úřady v jejich úsilí rozšířit své pravomoci na celé území a pomáhají zajistit bezpečné prostředí pro konání svobodných a rovných voleb, šíření práva a obnovu země.⁴

Jednotky EUPOL v rámci svého mandátu provádějí monitorování a poskytování odborného vedení, poradenství a odborné přípravy na všech úrovních linie velení afghánské policie. Mise dosáhla plné operační schopnosti. Je rozmístěna v Kábulu a v patnácti afghánských provinciích, zejména v rámci provinčních rekonstrukčních týmů a regionálních velitelství.⁵

Irák

Na základě žádosti dočasné vlády Iráku zahájilo NATO v roce 2004 výcvikovou misi v Iráku *NATO Training Mission* (NTM-I). Výcviková mise NATO poskytuje výcvik a poradenství vybraným skupinám zejména vojenského veličního personálu Iráku. Dále pomáhala při zakládání vojenské akademie v Iráku, která byla otevřena v září 2005, a při zakládání výcvikového centra (*Iraqi Training and Doctrine Command*), které bylo otevřeno v červenci 2006. Mise také koordinuje národní příspěvky v podobě vojenského vybavení a výcviku.⁶

V roce 2005 se k operaci NATO přidala i mise Evropské unie *EU Integrated Rule of Law Mission* (EUJUST LEX), která poskytuje odbornou přípravu představitelům policie, prokurátorům, soudcům a ředitelům věznic. Mise dosud umožnila odbornou přípravu více než 1 800 iráckých vyšších úředníků.⁷

Súdán

Na základě žádosti Africké unie pomáhalo NATO od července 2005 do prosince 2007 při provádění mírové mise v západosúdánské provincii Dárfúr. NATO poskytovalo přepravní kapacity a pomáhalo při výcviku vojáků.⁸

Evropská unie ustavila civilně-vojenskou misi na podporu Africké unie také v roce 2005.⁹ Mandát této mise skončil k 31. prosinci 2007 a byl předán do rukou Africké unie a operaci OSN v Darfúru (UNAMID). Cílem mise EU bylo zajištění a podpora mise Africké unie. Podpora EU se skládala z civilní i vojenské složky; EU poskytla vybavení a prostředky, technickou asistenci a vyslala do oblasti vojenské pozorovatele. Operace EU měla také za cíl trénování jednotek Africké unie, pomoc s taktickou a strategickou přepravou a poskytovala policejní asistenci a trénink.¹⁰

Makedonie

Po úspěšném ukončení operace *Amber Fox* (16. prosinec 2002) se rozhodla Severoatlantická rada (NAC), že je potřeba i nadále udržet mezinárodní vojenskou přítomnost v zemi, aby se minimalizovala rizika destabilizace. Proto zde vznikla mise *Allied Harmony*. NAC souhlasila s ukončením této mise k 31. březnu 2003 s vědomím, že od tohoto data převzaly misi od

⁴ http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.asp?y=na_zpravy/mise_main.htm

⁵ <http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=1268&lang=en>

⁶ http://www.afsouth.nato.int/JFCN_Missions/NTM-I/NTM-I.htm

⁷ <http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=823&lang=en>

⁸ http://www.natoaktual.cz/na_media.asp?r=na_media&c=A050518_153726_na_media_m02#1

⁹ http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2005/l_188/l_18820050720en00460051.pdf

¹⁰ <http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=956&lang=en>

Severoatlantické aliance jednotky Evropské unie.¹¹ Nová mise s názvem *Concordia* byla vůbec první vojenskou operací pod vedením Evropské unie. *Concordia* byla ukončena 15. prosince 2003 a zároveň nahrazena operací *Proxima*, policejní misí pod vedením Evropské unie, která skončila 14. prosince 2005.

V rámci procesu „Berlin-Plus“ byl jmenován nejvyšší spojenecký velitel NATO (NATO's Deputy Supreme Allied Commander Europe - DSACEUR) velitelem první vojenské peacekeepingové mise vedené Evropskou unií v Makedonii. NATO podporovalo Evropskou unii ve strategickém, bojovém a taktickém plánování. Hlavní ústředí EU (EU Operation Headquarters - OHQ) bylo zřízeno v belgickém Mons, stejně jako nejvyšší ústředí spojeneckých sil NATO (NATO's Supreme Headquarters Allied Powers Europe - SHAPE). Toto duální propojení NATO-EU garantovalo spojení mezi evropským vedením a vedením NATO během mise *Concordia*. Tato mise byla první, ve které byly prostředky NATO k dispozici i pro EU.

Bosna a Hercegovina

Díky zlepšení bezpečnostní situace v Bosně a Hercegovině se představitelé států členských zemí NATO rozhodli na summitu v Istanbulu (červen 2004) ukončit spojeneckou misi *SFOR II*, která zde probíhala v letech 1998-2004 a připravit snadný přechod pro následující misi pod vedením Evropské unie v rámci procesu „Berlin-Plus“ pro operaci *Althea*. V praxi jsou jednotky EUFOR tvořeny stejnými jednotkami jako SFOR. Rozdíl je nicméně v tom, že v operaci *Althea* nejsou zapojeni američtí vojáci.¹² Dále to znamená, že Evropská unie je i nadále v úzké spolupráci s NATO: má přístup ke zdrojům NATO a nejvyšší spojenecký velitel NATO (NATO's Deputy Supreme Allied Commander Europe - DSACEUR) je velitelem operací Evropské unie. NATO zůstává zapojeno do stabilizačního procesu Bosny a Hercegoviny, mimo jiné i tím, že udržuje svou přítomnost v zemi. Ponechává své hlavní ústředí v Sarajevu a i nadále spolupracuje s Bosnou a Hercegovinou v oblastech reformy obrany a boje proti terorismu.¹³

Bilaterální vztahy

Mexiko

Stabilní jsou vztahy se Spojenými státy Americkými a Kanadou, vzrůstá také **důležitost Mexika**, jehož mezinárodněpolitický význam neustále vzrůstá jak v ekonomické, tak v bezpečnostní oblasti. Zájem Evropské unie o Mexiko je dán nejenom ekonomickou situací (Mexiko je desátou největší ekonomikou světa, po Brazílii druhou největší v Latinské Americe), ale i samotnou aktivitou Mexika v mezinárodních vztazích. Mexiko bylo pro období 2009-2010 zvoleno nestálým členem Rady bezpečnosti OSN, je členem Světové obchodní organizace, Mezinárodního měnového fondu, jako jediná země Latinské Ameriky je členem Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD a v současné době vykonává funkci rotujícího předsednictví významné neformální skupiny Rio Group, platformy pro politický dialog zemí Latinské Ameriky a Karibiku. V rámci tzv. heiligendammského procesu, kterým byla v roce 2007 zahájena bližší spolupráce mezi skupinou G-8 a pěti významnými rozvojovými zeměmi Brazílií, Čínou, Indií, Jihoafrickou republikou a také Mexikem, byla potvrzena klíčová role Mexika coby globálního aktéra.

¹¹ <http://www.nato.int/shape/news/2003/03/i030331a.htm>

¹² http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.asp?y=na_zpravy/mise_sforii.htm

¹³ <http://www.nato.int/issues/nato-eu/practice.html>

Vzájemné vztahy Evropské unie a Mexika jsou v současné době především ekonomické, dotýkají se však i mezinárodněpolitických a bezpečnostních otázek. Evropská unie má s Mexikem shodný postoj především ve vztahu k OSN, jenž byl formalizován ve společném prohlášení u příležitosti IV. summitu EU a Mexika v Limě v roce 2008, které stanoví, že obě strany budou podporovat skutečnou mnohostrannost v mezinárodních vztazích a budou posilovat možnosti OSN v udržování a upevňování míru, zasadí se o posílení role mezinárodního práva při řešení společných hrozeb vůči míru a bezpečnosti, včetně obchodování s drogami a zbraněmi, organizovaného zločinu, terorismu a zločineckých skupin, které zneužívají nelegální přistěhovalce. Přeshraniční migrační toky sice směřují zejména do Spojených států, pro Evropu je však alarmující, že v poslední době se stále palčivějším bezpečnostním problémem Mexika stávají zejména aktivity organizovaného zločinu a v jejich rámci ilegální obchod s drogami.

S ohledem na regionální význam Mexika, které má integrační vazby jak na země Latinské Ameriky, tak i na region Severní Ameriky, a sehrává tak důležitou spojovací roli mezi oběma regiony, jsou pro zájmy Evropské unie kvalitní bilaterální vztahy s touto zemí vítání. Pro užší spolupráci v bezpečnostní oblasti je podle názoru Evropské komise, již v tomto v závěru roku 2008 podpořily Rada i Evropský parlament, nezbytné uzavřít strategické partnerství, které by umožnilo současné vztahy rozvíjet. Strategické partnerství by umožnilo širší politický dialog a konzultace v bezpečnostních otázkách.

Toto partnerství se může opírat o již existující Dohodu o hospodářském partnerství, politické koordinaci a spolupráci, která byla vyjednána v roce 1990, ratifikována o sedm let později a vstoupila v platnost roku 2000. Touto dohodou byla vytvořena Společná rada EU-Mexiko umožňující efektivní politický dialog. Ten se rozvíjí zejména v oblastech, které s bezpečnostní souvisejí: životní prostředí, klimatické změny či sociální soudržnost. Pro připravované strategické partnerství potom Evropská komise ve svém sdělení identifikuje jako aktuální priority následující oblasti:

1. Politické otázky: mnohostrannost, demokracie, lidská práva, zásady právního státu, kulturní dialog, Latinská Amerika, regionální integrace, Rio Group
2. Otázky bezpečnosti: boj proti terorismu, zhroucené státy, organizovaný zločin, obchodování s drogami a lidmi
3. Environmentální otázky: změny klimatu, přírodní katastrofy, boj proti nadměrnému využívání rybolovných zdrojů
4. Socioekonomické otázky: rozvojová politika, investice a sociální odpovědnost, inovace a práva duševního vlastnictví, otevřené trhy, sociální politika, důstojné pracovní podmínky/sociální ochrana, migrace, chudoba, globální makrofinanční stabilita, řádná správa věcí veřejných v daňové oblasti, zabezpečení energie, udržitelnost a vyšší účinnost, ceny potravin, rybolov, námořní politika, řádná správa oceánů, otázky společného zájmu týkající se dopravy.

Spojené státy Americké

Bilaterální vztahy se **Spojenými státy** jsou pravidelně řešeny v rámci strategického partnerství. Na summitu Evropské unie a USA v loňském roce byla definována základní témata společného zájmu v oblasti globální bezpečnosti.¹⁴ Šířka oblastí společného zájmu

¹⁴ 2008 EU-US Summit Declaration, Brdo, Slovenie, 10 June 2008, 10562/08 (Presse 168)

vyplývá z důležitosti obou stran v mezinárodních vztazích a vyjadřuje ambici Evropské unie vystupovat jako významný globální partner prezentující jednotný postoj všech členských zemí.

Evropská unie a Spojené státy americké hodlají i nadále posilovat vliv Organizace spojených národů v multilaterálních vztazích. Hodlají posilovat multilaterální systém směrem k činnostem ochraňujícím individuální lidská práva a vedoucí k zodpovědnosti režimů, která tato práva porušují. Obě strany budou podporovat OSN v mírových misích, odzbrojování a přímé rozvojové pomoci a potravinové pomoci. OSN má také sehrávat důležitější roli v boji proti mezinárodnímu terorismu a obě strany vyzývají k naplnění příslušných rezolucí Rady bezpečnosti. Boj proti mezinárodnímu terorismu musí probíhat v souladu s mezinárodním právem, zejména lidskými právy, právy uprchlíků a s mezinárodním humanitárním právem. Evropská unie a Spojené státy americké budou pravidelně konzultovat oblast mezinárodního práva a jeho vývoj související s bojem proti terorismu.

Nově hodlají obě strany spolupracovat v rámci OSN v oblasti potírání mezinárodního pirátství.

Zvláštní pozornost je třeba věnovat šíření zbraní a celkovému odzbrojování, především v oblasti zbraní a materiálů hromadného ničení.

Evropská unie a Spojené státy vymezily oblasti společného zájmu také pro jednotlivé regiony.

Obě strany vyjádřily potěšení z plánovaného rozšíření NATO o země Západního Balkánu a z pokroku zemí Západního Balkánu v procesu evropské integrace. Zvláštní pozornost v tomto regionu je třeba věnovat Kosovu. Spojené státy i Evropská unie jsou dlouhodobě aktivní v tomto regionu a usilují o jeho stabilizaci.

Pro Evropskou unii je významnou oblastí pro spolupráci s USA oblast Blízkého východu. EU tradičně patří k největším dárcům pomoci směřující k rozvoji této oblasti, především Palestinské samosprávy.

Irán musí podle názoru obou stran zaručit důvěryhodnost svého jaderného programu. USA a EU budou dohlížet na plnění příslušných rezolucí Rady bezpečnosti OSN. Irán by se měl zapojit do boje proti mezinárodnímu terorismu. S bojem proti terorismu souvisí také stabilizace situace v Iráku a Afghánistánu. Především v Afghánistánu je pro vedení bezpečnostní mise nezastupitelná role NATO, která zabezpečuje činnost mise OSN.

Zvláštní pozornost chtějí USA a EU společně věnovat vztahům s Ruskou federací a zeměmi bývalé Sovětského svazu. V bilaterálních vztazích s Ruskem chtějí obě strany podporovat Rusko v plnění mezinárodních standardů v oblasti lidských práv a rozvoje demokracie, které jsou nastaveny mezinárodními organizacemi, jako je Rada Evropy nebo Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě. Pozitivně hodnotí obě strany vývoj na Ukrajině, v Gruzii a Moldávii. Obě strany berou v úvahu, že NATO na svém summitu v Bukurešti dalo Ukrajině a Gruzii jasnou zprávu o možnosti jejich budoucího členství a uznávají suverenitu a teritoriální integritu Gruzie. V Bělorusku, Arménii, Ázerbajdžánu, Kazachstánu, Turkmenistánu, Tádžikistánu, Uzbekistánu a Kyrgystánu je zapotřebí soustředit se na demokratizaci, posilování vlády zákona a respektu k lidským právům. Běloruské úřady vyzývají k propuštění politických vězňů a odsuzují restriktivní opatření užívaná vůči zastupitelským úřadům v Bělorusku.

V Africe jsou významnými oblastmi společného zájmu Súdán, Somálsko a oblast Velkých jezer (především území Rwandy, Burundi, Ugandy, z části Demokratické republiky Kongo, Tanzanie a Keni). Evropská unie i Spojené státy americké podporují akceschopnost Africké

unie. Podporují působení mise EU v Čadu a působení misí OSN v celém regionu. Zvláštní pozornost je věnována současnému režimu v Zimbabwe.

Společný zájem má Evropská unie a Spojené státy americké také v případě Číny, především v souvislosti s udržitelností jejího ekonomického rozvoje a dopadů na globální změnu klimatu. Specificky potom definují zájem na uvolnění situace v Tibetu.

V případě zemí Latinské Ameriky a Karibiku jsou obě strany potěšeny především posunem ve vývoji na Kubě a zesilující regionální integraci.

V poslední době vyvstává ve vzájemných vztazích otázka rušení vazebního zařízení v na území Guantánamo. Dne 4. února 2009 se k problému přijetí guantánamských zadržovaných vyslovil ve svém usnesení Evropský parlament.¹⁵ EP považuje situaci současných 250 vězňů za nepřijatelnou z důvodu upírání základních lidských práv (právo na spravedlivý soudní proces, metody výslechu hraničící s mučením), a proto rozhodnutí uzavřít vazební zařízení „vřele vítá“. EP zdůrazňuje primární odpovědnost USA za vězně a vyzývá k jejich postavení před řádný soud, popřípadě k jejich repatriaci či povolení vstupu na území USA s následným poskytnutím humanitární ochrany a práva na odškodnění. Členské státy EU pak vyzývá k tomu, aby v případě žádosti USA byly připraveny vězně přijmout.

Europolitics upozorňuje, že některé evropské země (Francie, Portugalsko a Irsko) a evropské instituce (Komise, EP) jsou až příliš zaujaté myšlenkou spolupráce s USA v tomto směru; není nicméně jisté, jestli taková aktivita může být přínosná, a to zejména vzhledem k tomu, že většina vězňů z Guantánama nezná evropskou kulturu a neovládá evropské jazyky.¹⁶

Kanada

Vztahy Evropské unie a Kanady patří mezi nejstarší svého druhu. Jedná se o strategické partnerství podpořené ustavenou tradicí každoročních summitů. Poslední summit proběhl v říjnu 2008 v kanadském Quebecu.¹⁷ Vedle zopakovaného závazku podporovat volný a bezpečný pohyb osob mezi Kanadou a EU s připomenutím skutečnosti, že od posledního summitu Kanada zmírnila visové povinnosti pro šest dalších členských zemí EU. Obě strany se zavázali v tomto procesu pokračovat, dokud nebudou mít všichni občané členských zemí Unie možnost cestovat do Kanady v rámci bezvízového styku.

Ve společném prohlášení obě strany vítají opatření přijatá s cílem omezit dopady probíhající finanční krize, vyslovující se pro spolupráci v tomto ohledu mimo jiné i na úrovni skupiny G-8 a dále identifikují tři momentální prioritní oblasti vzájemné spolupráce:

Ekonomické partnerství: Obě strany se hodlají zasadit o odblokování probíhajícího kola jednání Světové obchodní organizace. Vedle toho se hodlají na vázat na iniciativu z roku 2007, na základě které byla vypracována a nedávno zveřejněna společná studie týkající se nákladů a zisků z ekonomického partnerství, hospodářské spolupráce. Tato spolupráce by se měla rozvíjet i na úrovni kanadských provincií a teritorií a jednotlivých členských zemí EU. Prioritou v nejbližším období je sjednání a uzavření dohody o letecké dopravě, včetně již uzavřeného jednání o dohodě o bezpečnosti v letecké dopravě.

Energetika a životní prostředí: Tato prioritní oblast má přímou vazbu na problematiku globálních změn klimatu. Podle společného prohlášení je cílem vytvořit podmínky pro

¹⁵ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 4. února 2009 o návratu a opětovném začlenění vězňů z vazebního zařízení v zátoce Guantánamo.

¹⁶ Europolitics 3689, 9. 2. 2009

¹⁷ 2008 Canada-EU Summit Statement, Quebec, Canada, 17 October 2008, 14467/08 (Presse 292)

přechod na nízko-uhlíkovou ekonomiku s nízkými emisemi uhlíku. V tomto směru chtějí působit v rámci skupiny G-8, kde by se obě strany chtěly zasadit o společný závazek zemí této skupiny ke snížení emisí skleníkových plynů o alespoň 50 % do roku 2050 v souladu s Rámcovou úmluvou OSN o změně klimatu. Obě strany se zároveň vyslovují pro stanovení krátkodobých cílů (do roku 2020) ve snižování emisí skleníkových plynů a vyzývají ostatní rozvinuté země k důvěryhodným závazkům a jejich plnění. Podobnou výzvu směřují i vůči rozvojovým zemím, zejména k největším ekonomikám.

V budoucnu by se mezi oběma stranami měl rozvinout dialog o životním prostředí na vysoké politické úrovni mimo jiné i s cílem uzavřít mezinárodní dohodu o liberalizaci obchodu s environmentálními zbožím a službami. Na tyto environmentální iniciativy jsou přímo navázány projekty v oblasti energetiky. Specifikem v partnerství EU-Kanada je zaměření na oblast Arktidy také s ohledem na účast obou stran v Arktické radě a severní dimenzi zahraničních vztahů EU.

Mezinárodní mír a bezpečnost: Zástupci Kanady a EU se na summitu v Quebecu vyslovili pro rozšíření společného úsilí o posílení vzniku mezinárodního pořádku, který by byl založený na efektivním multilateralismu, mezinárodním právu, demokracii, vládě práva a respektu vůči lidským právům, to vše zejména v rámci OSN.

Ve společném prohlášení jsou výslovně zmíněny některé aktuální mezinárodněbezpečnostní problémy, např. situace v Gruzii, Afghánistánu, Iránu, súdánském Darfúru, Somálsku či na Haiti nebo blízkovýchodní mírový proces. Jako nástroje aktivit v této dimenzi je vedle spolupráce při civilním a vojenském zvládnání krizí a posilování kapacit v tomto směru zmíněna také spolupráce na volebních pozorovatelských misích.

Dalšími prioritami mezinárodního míru a bezpečnosti v rámci strategického partnerství EU-Kanada jsou podle společného prohlášení ze summitu postup proti potravinové krizi a růstu cen energií a nerostných surovin.

Příloha

Chronologie vzájemných vztahů EU-NATO¹⁸

2.-4. duben 2008: na summitu v Bukurešti patřila mezi hlavní témata mise NATO v Afghánistánu, kde spojenci řeší nedostatek jednotek, protiraketová obrana, zejména studie o politických a vojenských souvislostech amerického systému v Evropě, a případné rozšiřování Aliance o nečlenské země EU.

duben 2007: evropští spojenci NATO volají po systému raketové obrany, který by doplnil Americký národní systém raketové obrany a chránil by Evropu od raketového útoku.

28.-29. listopad 2006: summit v Rize se nesl ve znamení krize mezi Spojenými státy a Velkou Británií na jedné straně a dalšími evropskými spojenci, především pak Francií, Německem, Itálií a Španělskem, na straně druhé ohledně války v Afghánistánu.

1. březen 2006: hlavní ústředí EU bylo ustanoveno při nejvyšším ústředí spojeneckých sil NATO (NATO's Supreme Headquarters Allied Powers Europe - SHAPE)

3. listopad 2005: NATO Permanent Liaison Team byl ustanoven při Evropském vojenském sboru (EU Military Staff - EUMS).

3. říjen 2005: dohoda o *Military Permanent Arrangements* ustavujícím NATO Liaison Team při Evropském vojenském sboru (EUMS) a hlavní ústředí Evropské unie při nejvyšším ústředí spojeneckých sil NATO (NATO's Supreme Headquarters Allied Powers Europe - SHAPE).

2. prosince 2004: začátek operace *Althea* v Bosně a Hercegovině pod vedením EU.

18. února 2004: Francie, Německo a Spojené Království prosazují myšlenku evropských sil rychlé reakce složených ze společných bojových skupin (*joint battle groups*).

Prosinec 2003: NATO a EU začínají jednat o konci mise *SFOR II* a jejím převedením pod novou misi EU.

19.-25. listopad 2003: první společné cvičení krizového managementu NATO-EU (CME/CMX 03) založené na procesu „Berlin-Plus“.

Červenec 2003: Evropská unie a NATO zveřejňují tzv. Sladěný postoj vůči Západnímu Balkánu (*Concerted Approach for the Western Balkans*), který vyzdvihuje nejdůležitější oblasti spolupráce a zdůrazňuje společnou vizi obou organizací přinést stabilitu do regionu.

31. březen 2003: ukončení mise NATO *Allied Harmony* v Makedonii a převedení pod misi Evropské unie *Concordia*.

17. březen 2003: dohoda ohledně klíčových dokumentů, známá jako balíček „Berlin-Plus“.

14. březen 2003: vstupuje v účinnost smlouva o bezpečnosti informací mezi NATO-EU.

16. prosinec 2002: EU-NATO deklarace o Evropské bezpečnostní a obranné politice.

21.-22. listopad 2002: na summitu v Praze deklarují členové NATO svou připravenost poskytnout Evropské unii přístup k prostředkům a schopnostem NATO, a to pro ty mise, ve kterých není Aliance vojensky zahrnuta.

19. listopadu 2001: vytvoření *European Capability Action Plan* (ECAP).

30. květen 2001: první oficiální setkání ministrů zahraničních věcí NATO a EU v Budapešti. Generální tajemník NATO a předsednická země EU zveřejňují společné prohlášení ohledně Západního Balkánu.

24. leden 2001: začíná proces institucionalizovaných vztahů mezi NATO a EU, který zahrnuje společná setkávání, včetně úrovně ministrů zahraničních věcí a velvyslanců. Dochází k výměně dopisů mezi generálním tajemníkem NATO a předsednickou zemí EU v oblasti spolupráce a způsobu konzultací.

7. prosinec 2000: dochází k podpisu smlouvy z Nice, která obsahuje dodatky o rozvoji EBOP jako nezávislé politiky EU.

¹⁸ <http://www.nato.int/issues/nato-eu/chronology.html>

19. září 2000: Severoatlantická rada a Politická a bezpečnostní komise EU se poprvé setkávají, aby provedly revizi ve vztazích NATO – EU.

10. prosinec 1999: členové EU si stanovují vojenské cíle zaměřené na vznik a rozmístění 15 brigád (50-60 tis. vojáků) nejdéle do roku 2003. Členské státy EU zároveň vytvářejí politické a vojenské struktury včetně Politické a bezpečnostní komise, Vojenské komise a Vojenského sboru. Role WEU je přesunuta pod EU.

23.-25. duben 1999: na summitu ve Washingtonu se představitelé států a vlád NATO rozhodli rozvinout proces „Berlin-Plus“.

3.-4. prosinec 1998: na summitu v St. Malo se rozhodly Francie a Spojené Království ke společnému vyjádření potvrzující odhodlanost EU k vytvoření Evropské bezpečnostní a obranné politiky.

2. říjen 1997: dochází k podpisu Amsterdamské smlouvy. EU potvrzuje roli WEU jako integrální části jejího rozvoje a počítá s možnou integrací WEU do svých struktur.

3. červen 1996: ministři zahraničních věcí NATO v Berlíně poprvé souhlasí s vytvořením ESDI (European Security and Defence Identity) v rámci NATO, a to s cílem vyvážení rolí a odpovědností mezi Evropou a Severní Amerikou. Základní částí této iniciativy bylo zlepšení evropských obranných schopností. Ministři také rozhodli o vytvoření aliančních prostředků dostupných pro operace vedené WEU. Tato rozhodnutí vedla k zavedení konceptu „Berlin-Plus“.

Leden 1994: na summitu v Bruselu NATO podporuje koncept *Combined Joint Task Forces*, který pamatuje na oddělená, ale ne odděleně rozmístěná ústřední velitelství, která by mohla sloužit operacím pod vedením EU. Tento koncept je zároveň také základem pro budoucí operace zahrnující členské i nečlenské země NATO.

11. ledna 1994: představitelé států a vlád NATO souhlasí s vytvořením společných prostředků Aliance dostupných na základě konzultací v Severoatlantické radě pro budoucí operace Západoevropské unie.

19. červen 1992: ministři zahraničních věcí NATO podporují rozvoj Západoevropské unie v rámci posílení evropského pilíře Aliance a aby podpořili rozvoj obranné složky Evropské unie.

Únor 1992: EU přijímá Maastrichtskou smlouvu, která předpokládá Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku na mezivládní bázi a utváří rámec pro Evropskou bezpečnostní a obrannou politiku. WEU je považováno za obrannou složku EU.